

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

освітньо-професійна програма	<u>Туризм</u>
спеціальність	<u>ІЗ Туризм та рекреація</u>
галузь знань	<u>І Транспорт та послуги</u>
рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u>

ПОЛТАВА 2025

Наскрізна програма практики для здобувачів вищої освіти
за освітньо-професійною програмою «Туризм»
спеціальності ІЗ Туризм та рекреація

Мова викладання: державна

Розробники:

ТЮТЮННИК Юрій, професор кафедри фінансів, економічних досліджень і туризму, к. е. н.,
доцент;

ДОРОГАНЬ-ПИСАРЕНКО Людмила, професор кафедри фінансів, економічних досліджень і
туризму, к. е. н., професор,

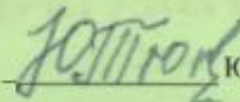
ЄГОРОВА Олена, професор кафедри фінансів, економічних досліджень і туризму, к. е. н.,
доцент;

ЧІП Людмила, доцент кафедри фінансів, економічних досліджень і туризму, к. е. н., доцент;

ПЕТРЕНКО Віка, менеджер з туризму туристичної агенції «Мандрівка».

Гарант освітньої програми «Туризм»

«01» 09 2025 року

 Юрій ТЮТЮННИК

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри фінансів, економічних досліджень і туризму
протокол 01.09. 2025 року № 1

Завідувач кафедри

фінансів, економічних досліджень і туризму Олексій ЗОРЯ

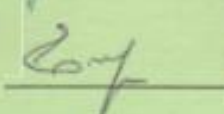
Схвалено радою з якості вищої освіти

спеціальності «Туризм та рекреація»

протокол 01.09. 2025 року № 1

Голова ради з якості вищої освіти

спеціальності «Туризм та рекреація»

 Олена ЄГОРОВА

ВСТУП

Наскрізна програма практики розробляється згідно освітньо-професійної програми Туризм та навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності ІЗ Туризм та рекреація.

Метою практики є набуття здобувачами вищої освіти компетентностей, на основі отриманих у Полтавському державному аграрному університеті (далі – Університет) теоретичних знань, для прийняття самостійних рішень у виробничих умовах та досягнення програмних результатів навчання, оволодіння здобувачами вищої освіти сучасними методами, навичками, вміннями та формами організації праці у сфері професійної діяльності, виховання потреби систематично поповнювати свої знання та застосовувати їх у майбутній професійній діяльності.

Завдання практики:

- поглиблення, систематизація і закріплення теоретичних знань, одержаних здобувачами вищої освіти в процесі навчання;
- виховання відповідальності за результати своєї діяльності;
- формування навичок прийняття самостійних рішень на певних ділянках роботи (чи з конкретних питань) у виробничих умовах;
- освоєння сучасних технологій та збір фактичного матеріалу для виконання індивідуальних завдань;
- формування вміння працювати з фактичним матеріалом, аналізувати, узагальнювати і використовувати його для написання кваліфікаційної роботи, та набуття навичок роботи за фахом.

Проходження практики сприяє формуванню:

компетентностей:

загальних:

- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо;
- здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу;
- прагнення до збереження навколишнього середовища;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність працювати в міжнародному контексті;
- навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;

- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- здатність спілкуватися іноземною мовою;
- навички міжособистісної взаємодії;
- здатність планувати та управляти часом;
- здатність працювати в команді та автономно;
- здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу недопустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності;

фахових:

- знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій;
- здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління;
- розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів;
- розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного);
- здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту;
- розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем;
- здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах;
- здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал;
- здатність використовувати в роботі туристичних підприємств інформаційні технології та офісну техніку;
- здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести презентаційну роботу;
- здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації;
- здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці;
- здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства;
- здатність працювати з документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом туристичного бізнесу;
- розуміння місця і значення статистичної, облікової, податкової та

аналітичної інформації у забезпечення діяльності суб'єктів туристичного бізнесу;

- розуміння організаційно-управлінських та економічних засад розвитку сільського зеленого туризму.

програмних результатів навчання:

- знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів;

- знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук;

- знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ;

- пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору;

- аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території;

- застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів;

- розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт;

- ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися;

- організовувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки;

- розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна);

- володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами), на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності;

- застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг;

- встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей;

- проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття;

- проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань;

- діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості;

- управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері;

- адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях;

- аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань;

- виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання;

- приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності;
- професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях;
- використовувати теоретичний та методичний інструментарій статистичного, облікового, податкового та аналітичного забезпечення діагностики діяльності суб'єктів туристичного бізнесу;
- уміти розробляти, реалізовувати та просувати продукти у сфері сільського зеленого туризму.

1. ОПИС ПРАКТИК

Навчальним планом підготовки здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми Туризм першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності ІЗ Туризм та рекреація 2025 року набору передбачені наступні види практик (табл. 1).

Таблиця 1

Види, назви і обсяги практик здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми Туризм першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності ІЗ Туризм та рекреація

№ з/п	Назва практики	Семестр	Обсяг практики	
			кредитів ЄКТС	годин
Навчальна практика				
1.	Навчальна практика «Вступ до фаху»	2	3	90
2.	Навчальна краєзнавчо-туристична практика	2	4,5	135
3.	Навчальна музейно-екскурсійна практика	4	6	180
4.	Навчальна практика з активних видів туризму	4	3	90
Виробнича практика				
5.	Виробнича практика	6	6	180
Переддипломна практика				
6.	Переддипломна практика	8	6	180

1.1. Навчальна практика «Вступ до фаху»

Метою навчальної практики «Вступ до фаху» є ознайомлення здобувачів вищої освіти зі змістом їхньої майбутньої професії, з характером та сферою професійної діяльності, з особливостями практичного функціонування індустрії туризму та рекреації, формуванням туристичних продуктів, роллю фахівців туристичної галузі у формуванні результатів діяльності суб'єктів туристичного бізнесу різних організаційно-правових форм.

Завдання навчальної практики «Вступ до фаху»:

- поглиблення та закріплення здобутих теоретичних знань щодо основних понять туризму, формування системи знань щодо сутності й видів туристичної та рекреаційної діяльності, розуміння їхнього значення у сучасному світі з урахуванням історії туристичної галузі та останніх тенденцій її розвитку;

- ознайомлення зі сферою майбутньої професійної діяльності, основними суб'єктами туристичної галузі, типами підприємств туристичної індустрії (туристичні оператори, туристичні агентства) та посадами фахівців, які обслуговують туристів;

- розгляд складових інфраструктури туризму та рекреації, які надають послуги з розміщення, переміщення, харчування туристів, екскурсійні, пізнавальні, розважальні, інформаційні послуги тощо;

- формування розуміння сутності дефініцій «туристичні ресурси», «туристські ресурси», особливостей основних видів туристичних ресурсів;

- дослідження принципів та етапів створення туристичних продуктів, набуття практичних навичок створення туристичного продукту;

– набуття первинних професійних умінь і навичок у сфері туризму і рекреації, оволодіння навичками культури міжособистісного спілкування, виховання внутрішньої потреби постійного оновлення професійних знань і творчого їхнього застосування у практичній діяльності.

Проходження навчальної практики «Вступ до фаху» сприяє формуванню: *компетентностей:*

загальних:

– здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

– здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

– здатність діяти соціально відповідально та свідомо;

– прагнення до збереження навколишнього середовища;

фахових:

– знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності;

– здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту;

– здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства;

програмних результатів навчання:

– знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук;

– знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ;

– управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері.

1.2. Навчальна краєзнавчо-туристична практика

Метою навчальної краєзнавчо-туристичної практики є вивчення туристичних ресурсів Полтавщини, формування системи знань про складові туристично-рекреаційного потенціалу регіону, про пам'ятки природи, історії, культури, природні рекреаційні ресурси (курорти), ступінь їхнього освоєння і характер експлуатації, розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей здобувачів вищої освіти у вирішенні практичних завдань, розвиток ініціативи, здатності застосовувати теоретичні знання у практичній роботі, розширення наукової ерудиції майбутніх фахівців, що в підсумку сприятиме формуванню у них здатності до просування на національний ринок місцевого туристичного продукту.

Завдання навчальної краєзнавчо-туристичної практики:

- ознайомлення з туристично-рекреаційними об'єктами Полтавщини, функціонуванням туристичної інфраструктури та об'єктів природно-заповідного фонду регіону;
- виявлення територіальних особливостей краєзнавчих, природних, історико-культурних та соціально-економічних (інфраструктурних) туристично-рекреаційних ресурсів, оцінювання придатності території для потреб туризму;
- аналіз пам'яток історичного, етнографічного, літературного, екологічного, географічного краєзнавства Полтавщини;
- розробка та захист краєзнавчо-туристичних маршрутів, спрямованих на популяризацію історико-культурного і природного потенціалу Полтавщини;
- підготовка пропозицій щодо популяризації та розвитку туризму на Полтавщині.

Проходження навчальної краєзнавчо-туристичної практики сприяє формуванню:

компетентностей:

загальних:

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;
- прагнення до збереження навколишнього середовища;
- навички міжособистісної взаємодії;

фахових:

- знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал;

програмних результатів навчання:

- знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук;
- знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ;
- аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань;
- професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях.

1.3. Навчальна музейно-екскурсійна практика

Метою навчальної музейно-екскурсійної практики є поглиблення практичної підготовки здобувачів вищої освіти шляхом ознайомлення з діяльністю музейних закладів та особливостями екскурсійної роботи, набуття професійних навичок у музейній сфері, а також формування фахових компетентностей у застосуванні сучасних технологій підготовки, організації та проведення екскурсій як складника туристичного продукту.

Завдання навчальної музейно-екскурсійної практики:

- ознайомлення здобувачів вищої освіти з нормативно-правовими, організаційними, освітньо-методичними та науковими засадами діяльності музейних закладів;*
- вивчення особливостей основних напрямів музейної діяльності, зокрема процесів комплектування, обліку, зберігання, експонування та використання музейних фондів;*
- оволодіння методикою підготовки, організації та проведення екскурсій, зокрема музейних, з урахуванням особливостей різних категорій відвідувачів;*
- формування практичних умінь розробки екскурсійного продукту, зокрема підготовки тексту екскурсії, технологічної документації та проведення екскурсії;*
- набуття навичок застосування сучасних інформаційних, комунікаційних і цифрових технологій у музейній та екскурсійній діяльності;*
- розвиток умінь продуктивного професійного спілкування, міжособистісної взаємодії та роботи з аудиторією під час обслуговування споживачів туристичних послуг;*
- формування здатності критично аналізувати професійні ситуації, оцінювати власні знання та застосовувати їх у практичній діяльності;*
- поглиблення теоретичних знань з фахових дисциплін і формування творчого підходу до розробки та реалізації музейно-екскурсійних проєктів;*
- усвідомлення ролі музеїв як соціокультурних інститутів і складників.*

Проходження навчальної музейно-екскурсійної практики сприяє формуванню:

компетентностей:

загальних:

- здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу;*
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;*
- навички міжособистісної взаємодії;*

фахових:

- здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах;*
- здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал;*
- здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести*

презентаційну роботу;

програмних результатів навчання:

- застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів;
- організовувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки;
- застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг;
- адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуація.

1.4. Навчальна практика з активних видів туризму

Метою навчальної практики з активних видів туризму є поглиблення і практичне закріплення отриманих здобувачами вищої освіти теоретичних знань і формування професійних умінь та навичок, що потрібні фахівцю для організації турів з активними способами пересування.

Завдання навчальної практики з активних видів туризму:

- адаптація до конкретних умов практичної діяльності фахівця у сфері активного, спортивно-оздоровчого, екстремального туризму;
- вивчення і практичне використання існуючої нормативно-правової бази, документації щодо організації і проведення спортивних походів, подорожей активними способами пересування на території України;
- формування вмінь і навичок використання особистого і групового туристичного спорядження, надання першої медичної допомоги туристу на маршруті;
- розвиток організаторських навичок при підготовці до мандрівки, комплектуванні груп туристів, поведінці на туристському маршруті, організації побуту, ночівлі, відпочинку та дозвілля туристів;
- розробка і складання маршрутів подорожей, орієнтування на місцевості, формування спортивно-оздоровчих турів, вивчення попиту на ці тури серед населення, реалізація сучасних технологій просування запропонованого туристського продукту до потенційних споживачів;
- раціональне використання туристських ресурсів України, заповідників та національних парків, інших природоохоронних територій з метою організації спортивного туризму;
- ознайомлення з організаціями, які працюють на туристському ринку спортивно-оздоровчих послуг, а також розвивають види активного туризму в Полтавській області, інших областях України та за кордоном.

Проходження навчальної практики з активних видів туризму сприяє формуванню:

компетентностей:

загальних:

- прагнення до збереження навколишнього середовища;

– здатність працювати в команді та автономно;

фахових:

– здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту;

– здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал;

– здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести презентаційну роботу;

програмних результатів навчання:

– знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів;

– знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ;

– застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів;

– діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості;

– професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях.

1.5. Виробнича практика

Метою виробничої практики є поглиблення й узагальнення теоретичних і практичних знань щодо сучасних методів і форм організації та управління у сфері туристичного бізнесу, набуття професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час виникнення проблемних ситуацій в суб'єктах туристичної діяльності, розроблення пропозицій щодо впровадження новітніх технологій управління туристичним підприємством та трудовим колективом, систематичне оновлення та творче застосування здобутих знань у практичній діяльності.

Завдання виробничої практики:

– поглиблення та закріплення здобутих теоретичних знань з основних професійно-орієнтованих дисциплін;

– закріплення досвіду позиціонування суб'єктів туристичної діяльності на ринку туристичних послуг, проведення самостійного наукового дослідження;

– закріплення навичок опрацювання фактичного матеріалу, його узагальнювання, вміння оформляти документи, що стосуються туристичної діяльності;

– набуття навичок збору краєзнавчого туристичного матеріалу, проведення аналізу особливостей організації, управління, технології функціонування центрів туризму та рекреації;

– закріплення досвіду підбирання, аналізу, систематизації нормативно-правих, інформаційних, звітних та статистичних матеріалів;

– набуття навичок ділового спілкування із працівниками туристичної індустрії та клієнтами, вивчення психолого-етичних особливостей ділового спілкування; виконання конкретних службових обов'язків у туристичних підприємствах;

– закріплення практичних навичок із фаху на базі конкретного суб'єкта туристичної індустрії;

– збір матеріалу для виконання індивідуального завдання здобувача вищої освіти.

Проходження виробничої практики сприяє формуванню:

компетентностей:

загальних:

– здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

– здатність діяти соціально відповідально та свідомо;

– здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу;

– прагнення до збереження навколишнього середовища;

– здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

– навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;

– вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;

– здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

– здатність спілкуватися іноземною мовою;

– навички міжособистісної взаємодії;

– здатність планувати та управляти часом;

– здатність працювати в команді та автономно;

– здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу недопустимості корупції та будь-яких проявів недоброчесності;

фахових:

– знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності;

– здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

– здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій;

– здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління;

– розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного);

– здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту;

– розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта

туристичної індустрії та її підсистем;

- здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах;

- здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал;

- здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести презентаційну роботу;

- здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації;

- здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства;

- здатність працювати з документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом туристичного бізнесу;

- розуміння місця і значення статистичної, облікової, податкової та аналітичної інформації у забезпеченні діяльності суб'єктів туристичного бізнесу;

програмних результатів навчання:

- знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів;

- знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук;

- аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території;

- застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів;

- розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт;

- ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися;

- організовувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки;

- розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна);

- застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг;

- встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей;

- управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері;

- адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях;

- приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати

свої професійної діяльності;

– використовувати теоретичний та методичний інструментарій статистичного, облікового, податкового та аналітичного забезпечення діагностики діяльності суб'єктів туристичного бізнесу.

1.6. Переддипломна практика

Метою переддипломної практики є поглиблення та розширення теоретичних і практичних знань у галузі туризму та рекреації і господарської діяльності суб'єктів туристичного бізнесу; формування умінь, навичок та необхідних компетентностей для прийняття самостійних рішень при виконанні розрахунків та використанні методів ефективного управління; практична підготовка до професійної діяльності.

Завдання переддипломної практики:

– оволодіння новітніми технологіями, навичками роботи на одному з робочих місць суб'єкта туристичної індустрії;

– отримання цілісного уявлення про роботу підприємства, що працює в індустрії туризму, за допомогою вивчення функціональної взаємодії підрозділів і зв'язків із зовнішнім середовищем;

– закріплення і поглиблення знань, отриманих у період проходження усіх видів практик;

– отримання навичків самостійного вирішення завдань, що стоять перед працівниками підприємства, діяльність якого вивчається;

– вивчення практичних методів аналізу й організації роботи фахівців різних секторів туристичної індустрії та обґрунтування можливостей їхньої оптимізації на основі отриманих теоретичних знань;

– участь в організаційно-масових заходах і розвиток практики ділового спілкування з фахівцями і керівниками бази практики;

– виявлення проблем, що мають місце на підприємствах індустрії туризму;

– підготовка практичного і аналітичного матеріалу для виконання кваліфікаційної роботи.

Проходження переддипломної практики сприяє формуванню:

компетентностей:

загальних:

– здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

– здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

- здатність діяти соціально відповідально та свідомо;
- здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу;
- прагнення до збереження навколишнього середовища;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність працювати в міжнародному контексті;
- навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- здатність спілкуватися іноземною мовою;
- навички міжособистісної взаємодії;
- здатність планувати та управляти часом;
- здатність працювати в команді та автономно;
- здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу недопустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності;

фахових:

- знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій;
- здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління;
- розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів;
- розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного);
- здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту;
- розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем;
- здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах;
- здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал;
- здатність використовувати в роботі туристичних підприємств інформаційні технології та офісну техніку;
- здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести презентаційну роботу;
- здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації;
- здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до

різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці;

- здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства;
- здатність працювати з документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом туристичного бізнесу;

- здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій статистичного, облікового, податкового та аналітичного забезпечення діагностики діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг;

- розуміння організаційно-управлінських та економічних засад розвитку сільського зеленого туризму;

програмних результатів навчання:

- знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів;

- знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук;

- знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ;

- пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору;

- аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території;

- застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів;

- розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт;

- ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися;

- організовувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки;

- розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна);

- володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами), на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності;

- застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг;

- встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей;

- проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття;

- проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань;

- діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості;

- управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері;
- адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях;
- аргументовано відстоювати свої погляди у розв’язанні професійних завдань;
- виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв’язання;
- приймати обгрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності;
- професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях;
- використовувати теоретичний та методичний інструментарій статистичного, облікового, податкового та аналітичного забезпечення діагностики діяльності суб’єктів туристичного бізнесу;
- уміти розробляти, реалізовувати та просувати продукти у сфері сільського зеленого туризму.

2. ЗМІСТ ПРАКТИК

2.1. Навчальна практика «Вступ до фаху»

Тема 1. Значення туристичної та рекреаційної діяльності у сучасному світі.

Сутність туризму та рекреації. Культурно-історичне та соціально-економічне значення туризму в розвитку суспільства. Зміст категорій: «турист», «туристичні ресурси», «туристські ресурси». Функції туризму та рекреації. Історія розвитку туристичної сфери. Роль туризму в сучасній світовій економіці. Ринок туристичних послуг, механізм його функціонування. Економічний вплив туризму: статистичні показники, ефект мультиплікатора в туризмі, вторинний ефект туризму, коефіцієнт мультиплікатора в індустрії туризму. Соціокультурний вплив туризму. Регулювання соціального впливу туризму. Вплив туризму на довкілля. Державне планування та його роль у збереженні рекреаційних ресурсів. Прогнози розвитку галузі туризму в світі та в Україні.

Тема 2. Форми та види туристичної діяльності.

Види туристичної діяльності: створення туристичного продукту; надання туристичних послуг (з перевезення, тимчасового розміщення, харчування, екскурсійного, курортного, спортивного, розважального та іншого обслуговування); посередницька діяльність із надання характерних та супутніх послуг; туристичний супровід. Класифікація видів туризму. Внутрішній і зовнішній туризм. В'їзний і виїзний туризм.

Тема 3. Суб'єкти туризму.

Структура туристичного ринку. Суб'єкти туристичної діяльності, їхня класифікація та характеристика. Туристичні оператори, туристичні агенти, інші суб'єкти підприємницької діяльності, гідри-перекладачі, екскурсоводи, спортивні інструктори, провідники та інші фахівці туристичного супроводу, фізичні особи тощо. Класифікація підприємств туристичної індустрії. Функції туроператорів. Основні функції туристичних агентів. Предмет діяльності туроператора. Класифікація та види туроператорів. Сучасний стан та перспективи розвитку туроператорської та турагентської діяльності в Україні. Класифікація видів туристів. Портрет користувача туристських послуг (клієнта): технології досліджень, потреб, психофізіологічні особливості.

Тема 4. Інфраструктура туризму та рекреації.

Зміст та види туристичної інфраструктури. Класифікація складових інфраструктури туризму. Транспортні комунікації України. Класифікація засобів розміщення (тимчасового проживання). Сутність та види готелів та інших закладів розміщення. Види закладів громадського харчування, особливості їхнього формування та використання. Заклади й засоби розваг і відпочинку. Санаторно-курортний комплекс як сукупність закладів для оздоровлення та відпочинку. Заклади ресторанного господарства. Світовий і макрорегіональний ринки готельних і транспортних послуг, особливості функціонування туристичної індустрії.

Тема 5. Види туристичних ресурсів.

Поняття та класифікація туристичних ресурсів. Властивості туристичних ресурсів. Класифікація природних ресурсів за походженням, видами рекреаційного використання, швидкістю їхнього вичерпання. Історико-культурні рекреаційні ресурси: історико-архітектурні пам'ятки, пам'ятки сучасної архітектури, унікальні споруди, замки. Музеї як об'єкти краєзнавчо-туристичної діяльності. Соціально-економічні туристичні ресурси: географічне положення, транспортна доступність, стандарти обслуговування, рівень економічного розвитку та добробуту, організація туристичного господарства. Види ресурсів за характером залучення в туристичну діяльність. Інформаційні туристичні ресурси. Визначення та функції природно-заповідного фонду.

2.2. Навчальна краєзнавчо-туристична практика

Тема 1. Туристичне краєзнавство: об'єкт, предмет, основні завдання.

Науково-методичні засади вивчення туристичного краєзнавства. Формування туристичного краєзнавства. Основні чинники розвитку туристичного краєзнавства: фізико-географічні, суспільно-географічні, соціальні, економічні, геополітичні та природні. Туристична привабливість території як чинник розвитку туристичного краєзнавства. Основні аспекти предмету туристично-краєзнавчих досліджень. Об'єкт вивчення у краєзнавстві. Функції та методи дослідження національного туристичного краєзнавства. Види туристичних карт: оглядові карти, туристичні плани місць, маршрутні картосхеми. Завдання туристичного краєзнавства. Історія розвитку краєзнавства в Україні. Періодизація національного краєзнавства. Внесок відомих українських вчених у формування краєзнавчих принципів: К. Ушинського, С. Рудницького, Я. Жупанського, О. Любіцевої ін.

Тема 2. Закономірності та принципи використання туристично-рекреаційних ресурсів. Ресурсно-рекреаційне районування України.

Ресурсно-рекреаційне районування України за О. О. Бейдиком, П. О. Масляком, Є. В. Панковою. Рекреаційно-туристичний потенціал та рекреаційно-туристичний комплекс. Окремі складові туристично-рекреаційного потенціалу краю. Схема рекреаційно-туристичного комплексу як об'єкта туристичного краєзнавства. Основні об'єкти територіально-рекреаційних систем. Територіальні рекреаційно-туристичні системи та їхні види за рівнем сформованості.

Тема 3. Підготовчі процедури у краєзнавчо-туристичних дослідженнях.

Опрацювання літературних джерел краєзнавчого, історичного, етнографічного, туристичного, а також методичного характеру. Ознайомлення з картографічними джерелами, вивчення методики проведення краєзнавчо-туристичних досліджень, визначення можливостей застосування різних методів під час польової практики.

Тема 4. Дослідження краєзнавчого потенціалу та туристичних ресурсів Полтавщини.

Загальний огляд району практики (значення його туристичних ресурсів), оглядова екскурсія, вибір туристичних об'єктів для вивчення. Дослідження об'єктів історичного, етнографічного, літературного краєзнавства, природно-рекреаційних ресурсів. Характеристика туристичних об'єктів природного походження за схемою: назва об'єкту, його номер; географічна прив'язка; зовнішній характер об'єкта (річка, скеля, урочище і т. ін.); тип об'єкта (гідрологічний, зоологічний, геологічний і т. д.); наукова, пізнавальна, естетична цінність об'єкта (стисле обґрунтування); стисла характеристика об'єкта; рекомендації з охорони об'єкта; доступність для огляду; природоохоронний статус; в яких видах туризму може використовуватися; фотографії. Опис соціально-економічних туристичних ресурсів за схемою: назва об'єкту, його номер; географічна прив'язка; тип об'єкта (культурні об'єкти, історичні, археологічні, архітектурні пам'ятки, музеї тощо); наукова, пізнавальна, естетична цінність об'єкта (стисле обґрунтування); стисла характеристика об'єкта; стан об'єкта; доступність для огляду; в яких видах туризму може використовуватися; фотографії. Вивчення складових соціальної та виробничої інфраструктури, які можуть бути використані в організації туристичної діяльності.

Тема 5. Камеральна обробка результатів практики.

Документування досліджень туристичних ресурсів та туристичних об'єктів. Формулювання висновків та пропозицій щодо розвитку різних видів туризму на території, що вивчається. Оформлення відео та фотоматеріалів практики.

Тема 6. Індивідуальне завдання «Розробка краєзнавчо-туристичного маршруту».

Схема краєзнавчо-туристичного маршруту та його опис. Паспортизація історичних, культурних, етнографічних, екологічних, природно-географічних, туристичних пам'яток, які включені у схему краєзнавчо-туристичного маршруту. Розробка та оформлення краєзнавчо-туристичного маршруту за схемою: назва маршруту, опис маршруту, карта маршруту, паспортизація об'єктів маршруту, список використаних джерел та літератури, додатки, ілюстрації, фото, мультимедійна презентація маршруту.

2.3. Навчальна музейно-екскурсійна практика

Тема 1. Нормативно-правові та організаційні засади діяльності музеїв в Україні. Закон України «Про музеї і музейну справу». Положення про Музейний фонд України. Інструкція з організації обліку музейних предметів. Планування та звітність музею. Структура та організація діяльності музейних закладів. Штатний розклад та посадові інструкції музейних працівників.

Тема 2. Музей як соціокультурний інститут: функції та напрями діяльності. Фондова, експозиційна, науково-дослідницька, освітньо-виховна діяльність музеїв. Основні функції музею як соціокультурного інституту. Охорона пам'яток історії та культури. Економічна діяльність музею. Основні та додаткові джерела фінансування: спонсорство, благодійність, гранти.

Тема 3. Комплектування, облік і зберігання музейних фондів. Музейні фонди. Джерела поповнення музейних фондів. Етапи комплектування музейних фондів. Первинний облік, інвентаризація, каталогізація музейних предметів. Диджиталізація обліку (стандарти, цифрові бази даних). Режим та особливості зберігання музейних фондів. Фактори, які впливають на стан збереження пам'яток. Консервація і реставрація музейних предметів.

Тема 4. Експозиційна (виставкова) діяльність музеїв. Етапи організації музейної експозиції. Формування концепції й теми експозиції. Проектування (наукове, художнє, технічне). Розробка тематично-експозиційного плану. Відбір експонатів. Складання текстів експлікації та етикетажу. Монтажне (технічне) проектування експозиції. Світлове та звукове оформлення (дизайн). Оформлення та монтаж експозиції. Найпоширеніші експозиційні прийоми. Імерсивні виставки.

Тема 5. Музейна комунікація. Особливості проведення екскурсій в музеях. Музейна комунікація: особливості та специфіка екскурсій для різних категорій відвідувачів, інклюзивні програми. Маркетинг музеїв. Брендинг музеїв. Цифрова комунікація та диджиталізація: сайти, соціальні мережі, віртуальні екскурсії та виставки. Рекламно-видавнича діяльність.

Тема 6. Музеї м. Полтави та Полтавської області. Державний історико-культурний заповідник «Поле Полтавської битви». Музей-садиба Івана Котляревського. Літературно-меморіальний музей Івана Котляревського. Літературно-меморіальний музей В. Г. Короленка. Літературно-меморіальний музей Панаса Мирного. Полтавський музей авіації і космонавтики. Полтавський художній музей (галерея мистецтв) імені Миколи Ярошенка. Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному. Національний музей-заповідник М. В. Гоголя в Гоголевому. Історико-культурний заповідник «Більськ».

Тема 7. Нормативно-правові та організаційні засади екскурсійної діяльності в Україні. Нормативно-правове регулювання екскурсійної діяльності. Правовий статус екскурсанта: права та обов'язки екскурсантів (туристів). Страхування та забезпечення безпеки екскурсантів. Відповідальність суб'єктів туристичної діяльності. Організація підприємництва у сфері надання екскурсійних послуг. Організаційно-правові форми екскурсійного бізнесу. Ліцензування та сертифікація екскурсійної діяльності.

Тема 8. Екскурсійний продукт. Класифікація екскурсій. Види екскурсій за складом і кількістю учасників, за місцем проведення, способом пересування, формою проведення. Поняття екскурсійного продукту та пакета екскурсійних послуг. Обов'язкові та додаткові екскурсійні послуги. Програма обслуговування. Інновації та використання ІТ-технологій у проведенні екскурсій.

Тема 9. Методика підготовки та проведення екскурсії. Методи проведення екскурсії. Складові екскурсійної методики: загальна, спеціальна. Показ і розповіді в екскурсії. Прийоми показу. Розповідь (прийоми, вимоги). Варіанти поєднання показу і розповіді. Розробка екскурсійного маршруту

(складання схеми руху, вибір об'єктів показу, визначення логічних зупинок та хронометражу).

Тема 10. Документальне і технічне забезпечення екскурсійної діяльності. Технологічні документи екскурсії. Технологічна карта екскурсії. Картка об'єкта. Схема маршруту транспортної екскурсії. Контрольний текст екскурсії. Складання індивідуального тексту екскурсії. Індивідуальний текст. «Портфель екскурсовода». Технічне забезпечення екскурсії: аудіогіди, мобільні додатки для екскурсій, віртуальна реальність, доповнена реальність. Мобільні платформи для організації екскурсій.

Тема 11. Професійна майстерність і техніка ведення екскурсії. Функції екскурсовода, гіда, турлідера. Складові професійної майстерності екскурсовода. Вимоги до екскурсовода. Майстерність екскурсовода. Культура мови, жести та міміка екскурсовода. Робота з аудиторією. Логічні переходи між частинами екскурсії. Управління психологічним кліматом та вирішення конфліктів.

Індивідуальне завдання «Комплексне проєктування музейної екскурсії». Визначення теми, мети екскурсії. Відбір і вивчення екскурсійних об'єктів. Комплексний відбір об'єктів, складання індивідуального тексту/портфеля, методичної розробки та проведення захисту/апробації екскурсії.

2.4. Навчальна практика з активних видів туризму

Тема 1. Розвиток активного туризму в Україні.

Зміст, мета та завдання активного туризму. Види активного туризму: пішохідний, гірський, лижний, водний, велосипедний, кінний, вітрильний, автотуризм, спелеотуризм, дайвінг, рафтинг. Характеристика туристичних територій України, придатних для активного туризму.

Тема 2. Безпека під час активного туризму.

Заходи по забезпеченню безпеки групи під час проведення туристської подорожі. Особливості забезпечення безпеки в різних видах туризму. Структура та зміст роботи пошуково-рятувальних організацій. Основні регіони діяльності пошуково-рятувальних організацій. Правила проведення туристських подорожей з учнівською та студентською молоддю.

Тема 3. Підготовка подорожей з активними способами пересування.

Розробка маршрутів різних видів подорожей з активними способами пересування. Складання кошторису походу. Підготовка маршрутної документації. Комплектація необхідних матеріально-технічних засобів для проведення походів. Розрахунок плану і терміну походу. Обов'язки учасників походів.

Тема 4. Розробка різних видів туристських продуктів з активними способами пересування.

Орієнтування на місцевості під час подорожей (за допомогою компасу, туристської карти, зовнішніх орієнтирів та інше). Відбір і комплектування групи туристів при різних видах подорожей (пішохідних, гірських, спелео-,

велосипедних, водних, автомобільних). Оцінка психо-фізіологічної підготовки туристів у групі. Підготовка і відпрацювання заходів, які забезпечують безпеку активних подорожей з різними способами пересування. Моделювання позаштатних (непередбачених) ситуацій та відпрацювання адекватних дій організаторів подорожей і керівників туристських груп відповідно до особливостей проблеми.

Тема 5. Техніко-технологічні аспекти активних видів туризму.

Техніка використання екіпіровки і спорядження туриста в різних видах спортивно-оздоровчого туризму. Техніка і тактика пересування на маршруті за затвердженим графіком руху в різних видах спортивно-оздоровчого туризму. Організація бівуака, розміщення наметів, місць для багаття та приготування їжі, побуту і дозвілля під час подорожей. Технологія приготування різних страв під час спортивно-оздоровчих подорожей. Дотримання правил особистої гігієни учасниками спортивно-оздоровчих походів різних видів. Класифікація туристських змагань. Ознайомлення з організацією та проведенням туристських змагань різних видів і форм.

Тема 6. Індивідуальне завдання.

Розробка і складання різних видів маршрутів подорожей з активними способами пересування. Підготовка маршрутних документів. Підбір і комплектування групи туристів для різних видів подорожей (пішохідних, гірських, велосипедних, водних, спелео-, автомобільних). Оцінка психо-фізіологічної підготовки туристів у групі. Техніка використання екіпіровки і спорядження туриста в різних видах спортивно-оздоровчого туризму. Заходи для забезпечення безпеки при проведенні туристських зльотів, змагань. Туристські змагання, їх завдання і характер. Методи подолання природних перешкод (завалів, бродів, переправ, спусків, підйомів і т. д.) в туристському поході. Вивчення основ техніки пішохідного, гірського, водного туризму, скелелазіння. Формування вмінь і навичок надання першої допомоги постраждалим туристам. Методика використання медичних препаратів та ліків при травмуванні, отруєнні та інших захворюваннях туристів під час туристських подорожей.

2.5. Виробнича практика

Розділ 1. Стан туристичної галузі України та Полтавської області.

Стан туристичної галузі України (загальнодержавний рівень). Динаміка основних показників туристичної діяльності: обсяги туристичних потоків (в'їзний, внутрішній, виїзний туризм), внесок туризму у ВВП, кількість зайнятих у галузі. Характеристика туристичної інфраструктури: стан готельно-ресторанного господарства, транспортне забезпечення туристичних об'єктів. Основні туристичні продукти та напрямки: культурно-пізнавальний, лікувально-оздоровчий, діловий, подієвий тощо. Проблеми та виклики: нормативно-правове поле, безпекова ситуація, якість послуг, промоція. Основні напрямки розвитку сфери туризму та рекреації на національному рівні: цифровізація, розвиток сільського зеленого туризму, підвищення безпеки.

Стан туристичної галузі Полтавської області (регіональний рівень). Туристичний потенціал Полтавщини: історико-культурна спадщина (М. Гоголь, І. Котляревський, козацька доба), природно-рекреаційний потенціал (річки, ліси, курорти Миргорода), народні промисли та традиції (Опішня, Решетилівка). Показники розвитку туризму в області: динаміка туристичних потоків (перевага внутрішнього туризму), кількість закладів розміщення та їхня заповнюваність. Основні туристичні центри та маршрути області. Регіональна туристична інфраструктура: стан доріг, готелів, музеїв. Специфічні проблеми розвитку туризму на Полтавщині: недостатня промоція, занепад деяких об'єктів, транспортна доступність). Пропозиції для туристичної галузі Полтавської області: розвиток тематичних кластерів (літературний, гончарний, козацький туризм), покращення туристичної інфраструктури та навігації, активізація міжнародної та внутрішньої промоції (створення брендів, участь у виставках), підготовка кваліфікованих кадрів, заходи щодо стимулювання інвестицій у туристичну галузь.

Розділ 2. Загальна характеристика підприємства.

Загальна характеристика туристичного підприємства за такими напрямками: рік заснування, повна і скорочена назви, юридична адреса; організаційно-правова форма (наприклад, ТОВ, приватне підприємство, ФОП); статус (туроператор, турагент або поєднує обидва види діяльності); місія, предмет, мета, стратегічні цілі та види діяльності; установчі документи (статут та інші), ліцензія та дозволи на право здійснення діяльності у сфері туризму (наявність необхідної документації для провадження туристичної діяльності); організаційно-управлінська структура підприємства.

Розділ 3. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства.

Характеристика складових матеріально-технічної бази туристичного підприємства: основних засобів, інформаційно-технологічної бази, товарів для реалізації та інших активів. Основні засоби: будівлі та споруди (об'єкти розміщення, адміністративні приміщення, об'єкти інфраструктури, що належать підприємству); транспортні засоби (автобуси, мікроавтобуси, легкові автомобілі); машини та обладнання (технологічне обладнання, оргтехніка та засоби зв'язку, спеціалізоване туристичне обладнання); інвентар. Інформаційно-технологічна база: програмне забезпечення (системи бронювання та управління готелем/туроператором (PMS), бухгалтерські програми, CRM-системи); бази даних (інформація про клієнтів, постачальників, тури); засоби доступу та передачі інформації (інтернет-канали, Wi-Fi обладнання, власні веб-сайти та мобільні додатки). Товари для реалізації: сувенірна продукція, туристичне спорядження та інвентар, друкована продукція (буклети, карти, путівники тощо). Кадрове забезпечення підприємства: склад, кваліфікація та рух персоналу; розподіл функціональних обов'язків та посадові інструкції працівників; система оплати та стимулювання праці.

Розділ 4. Основні напрями діяльності підприємства з надання туристичних послуг.

Організаційно-підготовча діяльність з надання туристичних послуг:

укладання договорів з постачальниками послуг (готелями, перевізниками, страховими компаніями), бронювання послуг, складання та оформлення необхідної туристичної документації. Формування та реалізація туристичного продукту (турів): туроператорська діяльність (розробка, комплектація та просування комплексних туристичних продуктів (турів), що включають основні та додаткові послуги) або турагентська діяльність (реалізація (продаж) сформованих туроператорами туристичних продуктів, а також продаж окремих туристичних послуг). Надання основних туристичних послуг (ключові складові туру): послуги розміщення, послуги харчування, транспортні послуги, екскурсійне обслуговування. Надання додаткових (супутніх) туристичних послуг: страхування туристів, візове обслуговування, організація дозвілля та розваг, побутове обслуговування. Маркетингова та збутова діяльність: проведення маркетингових досліджень ринку, реклама та просування туристичних продуктів і послуг, робота з клієнтами, консультації, оформлення договорів.

Розділ 5. Індивідуальне завдання.

Характеристика виду туризму, який є найбільш розповсюдженим у наданні туристичним підприємством послуг клієнтам. Загальна характеристика виду туризму: назва, основна мета та зміст, історія та еволюція, місце в класифікації. Ключові особливості: цільова аудиторія (туристи), географічні DESTINATION, тривалість та сезонність, специфічні ресурси, види діяльності під час подорожі. Інфраструктура та організація: засоби розміщення, транспорт, організація турів, супутні послуги. Економічний, соціальний та екологічний вплив та реалізація цілей сталого розвитку. Основні тенденції, проблеми, виклики та перспективи подальшого розвитку туристичного напрямку відповідно до спеціалізації туристичного підприємства.

2.6. Переддипломна практика

Розділ 1. Організаційна та економічна характеристика туристичного підприємства.

Статус підприємства (дата створення, юридична адреса, форма власності, належність до певної організаційно-правової форми, основні цілі та обмеження діяльності, загальна стратегія) відповідно до Статуту, Установчого договору, Ліцензії на право здійснення відповідного виду підприємницької діяльності, Сертифікату відповідності тощо. Організаційно-управлінська структура бази практики, функції підрозділів та взаємодія між ними. Форми реалізації функцій менеджменту на підприємстві (загальне адміністративне управління підприємством). Динамічний аналіз основних груп показників ресурсного забезпечення, результатів та ефективності діяльності підприємства (забезпеченість матеріальними, нематеріальними та трудовими ресурсами, надання туристичних послуг, фінансові результати та рентабельність, фінансова стійкість та платоспроможність).

Розділ 2. Стан питань, що досліджуються у межах теми кваліфікаційної роботи.

Проведення визначених аналітичних розрахунків досягнутого рівня проблематики, що досліджується відповідно до теми кваліфікаційної роботи на матеріалах бази практики. Узагальнення проведених розрахунків та оцінювання отриманих результатів у межах тематики досліджень.

Розділ 3. Шляхи вдосконалення питань, що досліджуються у межах теми кваліфікаційної роботи.

Формулювання пропозицій щодо можливих шляхів і напрямів вирішення проблем, які досліджуються, на сучасному етапі розвитку сфери туризму та рекреації, що підтверджені відповідними розрахунками та висновками.

3. ВИМОГИ ДО БАЗ ПРАКТИК

Практика здобувачів вищої освіти Університету проводиться на базах практики, які забезпечують виконання програм практики здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми Туризм спеціальності ІЗ Туризм та рекреація.

Базами практики можуть бути суб'єкти господарювання, незалежно від їхньої організаційно-правової форми та форми власності, фізичні особи, які проводять незалежну професійну діяльність, органи державної влади і місцевого самоврядування, громадські формування, об'єкти структурних підрозділів Університету, а також бази за межами України за умови забезпечення ними виконання у повному обсязі програм практики.

Навчальна практика проводиться у навчальних аудиторіях, кабінеті туризму та на інших об'єктах структурних підрозділів Університету. Вони повинні мати відповідне матеріально-технічне і навчально-методичне забезпечення. Навчальна практика також може проводитися в підприємствах (організаціях, установах тощо), що оснащені за останніми тенденціями розвитку сфери туризму та рекреації, забезпечують виконання програм практики. Вона проводиться науково-педагогічним, педагогічним працівником Університету для групи здобувачів вищої освіти.

Виробнича та переддипломна практики проводяться на базах практики. Підприємства (установи, організації тощо), що залучаються для проведення виробничої та переддипломної практик здобувачів вищої освіти, повинні відповідати наступним вимогам:

- наявність структурних підрозділів чи фахівців, напрям діяльності яких відповідає спеціальності ІЗ Туризм та рекреація;
- здатність забезпечити виконання програми практики;
- забезпечення кваліфікованого керівництва практикою здобувачів вищої освіти;
- забезпечення належних умов для проходження практики на виробництві з дотриманням правил і норм безпеки праці, виробничої санітарії відповідно до законодавства;
- надання здобувачам вищої освіти права користуватися документацією, необхідною для виконання програми практики, з урахуванням політики конфіденційності підприємства (установи, організації тощо);
- можливість наступного працевлаштування випускників Університету (на загальних підставах, за наявності вакансій).

З урахуванням особливостей підготовки здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою кафедра може встановлювати додаткові вимоги до баз практики, що відображаються у відповідній програмі практики.

На час проходження практики за рішенням керівника підприємства (установи, організації тощо) здобувачі вищої освіти можуть бути працевлаштованими на штатні посади (за наявності відповідних вакансій), які відповідають вимогам програми практики.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми Туризм першого (бакалаврського) рівня спеціальності ІЗ Туризм та рекреація, є:

- розробка наскрізної і робочих програм практик;
- визначення баз практики;
- укладання договорів про проведення практики здобувачів вищої освіти між Університетом та підприємствами (установами, організаціями тощо);
- розподіл здобувачів вищої освіти за базами практики;
- підготовка для баз практики інформації про обсяги, зміст, період проведення практики здобувачів вищої освіти, потреби в обладнанні та матеріалах тощо;
- призначення керівників практики;
- складання індивідуальних завдань на практику;
- проведення настановчих зборів здобувачам вищої освіти;
- підготовка звітної документації за результатами проведення практики;
- інші заходи.

Відповідальність за організацію та проведення практики покладається на ректора Університету. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням в Університеті здійснює керівник виробничої практики відділу практики та сприяння працевлаштуванню студентів і випускників, на факультеті – декан, на кафедрі – завідувач кафедри.

Функції організаторів, керівників та учасників практики визначаються Положенням про проведення практики студентів Полтавського державного аграрного університету.

Заходи, пов'язані з організацією практики здобувачів вищої освіти, визначаються наказом ректора Університету про проведення практики здобувачів вищої освіти.

Навчальна практика проводиться для академічної групи.

Навчальна практика здійснюється тривалим окремим періодом у межах навчального року.

Керівник навчальної практики від кафедри:

- розробляє методичне забезпечення практики здобувачів вищої освіти;
- проводить здобувачам вищої освіти інструктаж з безпеки життєдіяльності;
- забезпечує якість проходження практики здобувачів вищої освіти згідно з її програмою;
- розробляє та видає індивідуальні завдання здобувачам вищої освіти (за наявності);
- здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проходження;
- перевіряє щоденники навчальної практики та оцінює результати її проходження здобувачами вищої освіти;

- подає звіт керівника навчальної практики на кафедру та у відділ практики та сприяння працевлаштуванню студентів і випускників;
- здійснює виконання інших функцій, визначених законодавством та внутрішніми нормативно-правовими актами Університету.

Здобувачі вищої освіти, які проходять навчальну практику, зобов'язані:

- ознайомитися з робочою програмою практики;
- отримати документи для проходження практики;
- пройти інструктаж з безпеки життєдіяльності та дотримуватися правил безпеки життєдіяльності;
- виконувати завдання, передбачені програмою практики;
- оформити звітну документацію з практики та подати її керівнику практики від кафедри.

Виробнича та переддипломна практики здобувачів вищої освіти проводяться у виробничих умовах у період, що забезпечує можливість виконання здобувачами вищої освіти всіх видів робіт згідно з програмою практики.

На початку практики керівник підприємства (установи, організації тощо) призначає керівника від бази практики, а також забезпечує проведення здобувачам вищої освіти-практикантам інструктажів з охорони праці, ознайомлення з правилами внутрішнього трудового розпорядку бази практики, порядком отримання документації та матеріалів. Керівником практики від бази практики повинен бути фахівець, який працює на постійній основі та функціональні обов'язки якого відповідають профілю спеціальності ІЗ Туризм та рекреація. Кількість здобувачів вищої освіти-практикантів, яка закріплюється за ним, не повинна перевищувати десяти осіб.

На здобувачів вищої освіти-практикантів, які проходять практику на підприємстві (в установі, організації тощо), розповсюджується законодавство України про працю та правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства (установи, організації тощо). За наявності вакантних місць та за відповідності змісту роботи програмі практики, вони можуть бути зараховані на штатну посаду.

Керівник виробничої та переддипломної практики від кафедри:

- розробляє методичне забезпечення практики здобувачів вищої освіти;
- забезпечує якість проходження практики здобувачів вищої освіти згідно з її програмою;
- розробляє та видає індивідуальні завдання здобувачам вищої освіти;
- контролює своєчасне прибуття здобувачів вищої освіти до баз практики;
- здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проходження;
- проводить консультації щодо опрацювання та узагальнення зібраного матеріалу;
- перевіряє щоденники, звіти з практики та оцінює результати її проходження здобувачами вищої освіти;
- подає на кафедру звіт керівника виробничої / переддипломної практики;

- здійснює виконання інших функцій, визначених законодавством та внутрішніми нормативно-правовими актами Університету.

Керівник практики від бази практики:

- здійснює безпосереднє керівництво практикою здобувачів вищої освіти-практикантів згідно з програмою практики;

- знайомить здобувачів вищої освіти-практикантів із правилами внутрішнього розпорядку та контролює їхнє дотримання;

- повідомляє керівнику практики від кафедри про порушення здобувачем вищої освіти-практикантом трудової дисципліни та внутрішнього розпорядку;

- контролює ведення щоденника, підготовку звіту здобувачем вищої освіти-практикантом;

- після закінчення практики складає відгук-характеристику на кожного здобувача вищої освіти-практиканта, де дає оцінку проходження практики.

Здобувачі вищої освіти, які проходять виробничу / переддипломну практики, зобов'язані:

- з'явитися на настановчі збори з питань проходження практики та звітування за її результатами;

- пройти цільовий інструктаж з охорони праці;

- отримати документи для проходження практики;

- ознайомитися з робочою програмою практики;

- отримати індивідуальні завдання у керівника практики від кафедри;

- своєчасно прибути на базу практики;

- дотримуватися на підприємстві (в установі, організації тощо) трудової дисципліни, правил внутрішнього трудового розпорядку, правил і норм охорони праці, цивільного захисту, пожежної безпеки та дій в надзвичайних ситуаціях;

- виконувати завдання, передбачені програмою практики;

- підготувати звітну документацію з практики;

- своєчасно подати звіт з практики та захистити його перед комісією.

5. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИК І ОЦІНЮВАННЯ ЇХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Після закінчення періоду практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики та індивідуального завдання (за наявності). Форми звітності визначаються наскрізною та робочою програмами практики. До звітної документації відносяться щоденник практики, звіт з практики та інші.

За результатами проходження **навчальної практики** здобувачем вищої освіти подається керівнику практики від кафедри для перевірки та оцінювання щоденник навчальної практики. У щоденнику практики здобувач вищої освіти у хронологічному порядку відображає зміст виконуваної ним роботи під час практики з коротким її аналізом. Щоденник практики обов'язково підписується керівниками практики.

Критерії оцінювання та схема нарахування балів із навчальної практики визначаються науково-педагогічними працівниками кафедри і вказуються у робочій програмі практики, розділ «Підведення підсумків практики і оцінювання її результатів».

За підсумками навчальної практики проводиться семестровий контроль у формі диференційованого заліку. Диференційований залік виставляється в останній день практики. Оцінювання її результатів здійснюється керівником практики від кафедри на підставі повноти та якості виконання здобувачем вищої освіти програми практики та індивідуального завдання (за наявності), оформлення та змістовності наповнення щоденника практики та інших матеріалів, передбачених робочою програмою практики.

За результатами проходження **виробничої та переддипломної практик** здобувачем вищої освіти подається керівнику практики від кафедри для перевірки та оцінювання звіт з практики разом зі щоденником.

У щоденнику практики здобувач вищої освіти у хронологічному порядку відображає зміст виконуваної ним роботи під час практики з коротким її аналізом. Щоденник практики обов'язково підписується керівниками практики.

Вимоги до структури та обсягу звіту з практики наводяться у робочій програмі практики. Підготовка звіту здійснюється з дотриманням принципів академічної доброчесності. Тест звіту з практики перевіряється на наявність текстових запозичень згідно Кодексу академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету та Порядку перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень у Полтавському державному аграрному університеті.

Звіт з виробничої / переддипломної практики захищається здобувачем вищої освіти перед комісією, яка призначена наказом ректора Університету.

Критерії оцінювання та схема нарахування балів із виробничої / переддипломної практики визначаються науково-педагогічними працівниками кафедри і вказуються у робочій програмі практики, розділ «Підведення підсумків практики і оцінювання її результатів».

За підсумками виробничої / переддипломної практики проводиться семестровий контроль у формі диференційованого заліку. Диференційований залік із практики виставляється після її закінчення протягом двох тижнів теоретичного навчання головою комісії із захисту звітів з практики.

Голова комісії підсумовує бали, нараховані керівником практики від кафедри та комісією із захисту звітів з практики, внесені до листа оцінювання результатів проходження практики.

Керівником практики від кафедри нарахування балів здійснюється на підставі оцінки результатів проходження практики здобувачем вищої освіти, наданої у відгуку-характеристиці керівника практики від бази практики; оцінки якості оформлення і змістовності наповнення щоденника та звіту з практики; оцінки виконання інших матеріалів, передбачених робочою програмою практики. Комісія із захисту звітів з практики нараховує бали за підсумками презентації здобувачем вищої освіти результатів проходження практики та відповідей на запитання членів комісії.

Здобувач вищої освіти має право оскаржити результати контрольних заходів за підсумками виконання програми практики. Порядок оскарження результатів оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті.

Здобувачу вищої освіти, який не виконав програму практики з поважної причини, за погодження декана факультету може бути надана можливість повторного проходження практики в період, визначений наказом ректора Університету.

Здобувач вищої освіти, який не виконав програму практики без поважної причини, відраховується з Університету як такий, що не виконав навчальний план.

За підсумками навчальної практики керівник практики від кафедри готує і подає звіт на кафедру та у відділ практики та сприяння працевлаштуванню студентів і випускників.

За підсумками виробничої / переддипломної практики керівник практики від кафедри готує і подає звіт на кафедру.

Підсумки практики обговорюються на засіданнях кафедри, конференціях, круглих столах та інших заходах, а загальні підсумки – на вчених радах факультету та Університету.